

Overzicht Interdepartementale Beleidsonderzoeken (IBO's) 2019-2023

Inhoudsopgave

Ronde 2023

- [Klimaat](#)
- [Biodiversiteit](#)
- [Toekomstbestendigheid van het mbo](#)

Ronde 2022

- [Publieke investeringen in een politiek-bestuurlijke context](#)
- [Vermogensverdeling](#)
- [Jeugdcriminaliteit](#)
- [Sturing op kwaliteit van onderwijs](#)
- [Ouderenzorg](#)
- [Vereenvoudiging Sociale Zekerheid](#)

Ronde 2021

- [Financiering energietransitie](#)
- [Vastgoed Defensie](#)
- [Onderwijshuisvesting](#)
- [Ruimtelijke ordening](#)
- [Agentschappen](#)

Ronde 2020

- [Deeltijdwerk](#)
- [Toeslagen deel 2](#)

Ronde 2019

- [Internationalisering van het onderwijs](#)
- [Koninkrijksrelaties](#)
- [Luchtkwaliteit](#)
- [Toeslagen deel 1](#)

Klimaat (2023)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Zonder aanvullend beleid haalt Nederland de klimaatdoelen niet. Het kabinet wil met zekerheid ten minste 55% reductie in 2030 halen en richt zich daarom op circa 60% reductie, op weg naar **klimaatneutraliteit in 2050**.
- Dit IBO identificeert een **beleidstekort** van 22 Mton en geeft zicht op aanvullend normerend en beprijzend beleid. Hiervoor zijn één centraal pakket en twee illustratieve varianten uitgewerkt.

Opvolging

Op 13 maart 2023 is dit IBO direct na afronding, zonder kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden. ¹ Dit voorjaar heeft het kabinet een besluit genomen over een integraal pakket **aanvullende klimaatmaatregelen**, waarbij zowel is gekeken naar normering, beprijzing als subsidiëring (via het Klimaatfonds). Daarin zijn de resultaten van dit IBO meegenomen. ²

Schets beleidsopties

→ Gebouwde omgeving

Isolatiënormen aanscherpen koop- en huurwoningen. Aanpassing van energiebelasting: aardgas duurder en elektriciteit goedkoper.

→ Landbouw

Sturen op de omvang van de veestapel, normeren veevoer en extra beprijzen glastuinbouw.

→ Landgebruik

Normeren van oppervlaktewaterstanden in veenweidegebieden.

→ Mobiliteit

Stimuleren emissievrije verkoop auto's door verbieden fossiel zakelijke nieuwverkoop en verhogen aanschafbelasting. Vergroten inzet biobrandstoffen in het weg- en vliegverkeer. Verhogen vliegbelasting lange afstanden.

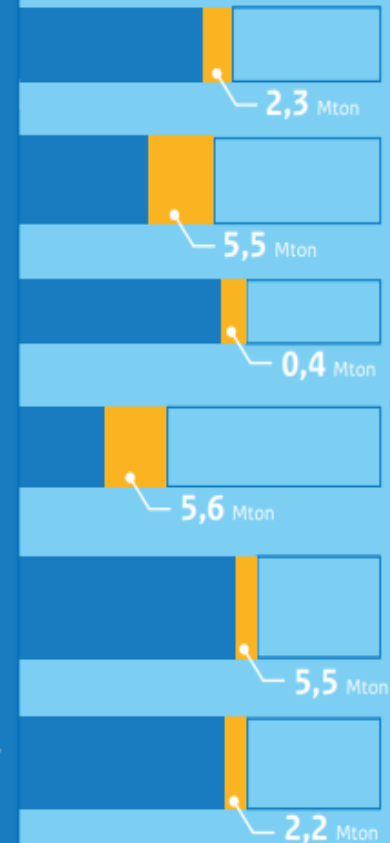
→ Industrie

Verhogen CO₂-heffing grote industrie waaronder afvalverbrandingsinstallaties. Verplichten aandeel gerecyclede en duurzame plastics.

→ Elektriciteit

Normeren richting een klimaatneutrale elektriciteitssector in 2035. Stimuleren opslag batterijen bij zonneparken en normeren zon op dak.

- Ingeschatte reductie tussen 1990 en 2030
- Extra reductie in 2030 door pakket
- Reductie die nog moet tot 2050

¹ Kamerstukken II, 2022-2023, 32 813, nr. 1177.

² <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-77b639d132c52e5e1d75a36381fb6e60748ed8bb/pdf>

Biodiversiteit (2023)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Dit IBO brengt in beeld voor welke beleidsopgaven Nederland staat op het gebied van biodiversiteit.
- Biodiversiteit staat er wereldwijd, in Europa en in Nederland slecht voor. Er zijn veel **nationale en internationale doelstellingen** die richting geven aan het beleid in Nederland. Er komen ook nieuwe doelen aan. Met de huidige inzet worden veel doelen voor 2030 niet gehaald.
- Het IBO brengt **beleidsopaties** in beeld die laten zien langs welke wegen de rijksoverheid kan inzetten op het versterken en verbeteren van de biodiversiteit. Dit IBO bevestigt dat er op hoofdlijnen brede (en met kennis onderbouwde) overeenstemming is over wat er moet gebeuren: meer ruimte voor beschermde natuur en natuurinclusief areaal, het verkleinen van de invloed van drukfactoren en het (daardoor) verbeteren van milieu- en ruimtelijke condities, waar nodig extra inzet op specifieke soorten en habitats en inzet op een natuurinclusieve samenleving.

Schets beleidsopaties

Snel aan de slag met het uitvoeren van bestaand beleid

Gelet op de urgentie en de grote opgave moet snel worden begonnen met uitvoering maatregelen. Met het Transitiefonds zijn er mogelijkheden om een extra impuls te geven aan biodiversiteitsherstel. In het basispakket zijn kansrijke maatregelen opgenomen voor de periode tot en met 2030.

Maak aanvullend keuzes voor vervolg

Aanvullend moeten keuzes worden gemaakt voor verdere vormgeving van het biodiversiteitsbeleid. De biodiversiteitsopgave vergt bijvoorbeeld niet alleen incidenteel geld, maar ook structureel geld voor effectief beheer en het maken van ruimtelijke keuzes. De aanvullende pakketten bieden handvaten hiervoor.

Werk toe naar een aanpak voor de langere termijn

Biodiversiteitsherstel is niet 'af' in 2030. Om de dalende lijn in de biodiversiteit om te buigen is meer nodig. Geef richting voor de aanpak en het perspectief na 2030: einddoel bepalen (bestuurlijke keuzes maken) zoals natuurinclusieve samenleving.

Opvolging

Op 5 september 2023 is dit IBO aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Vanwege de demissionaire status van het kabinet is er geen kabinetsreactie meegestuurd.

Toekomstbestendigheid van het mbo (2023)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het aantal studenten in het mbo krimpt, net als de beroepsbevolking in Nederland. De samenleving en de arbeidsmarkt veranderen. Deze trends hebben grote gevolgen voor het mbo. Er zal daarom anders gestuurd moeten worden op de kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van het mbo.
- De basis van het mbo is de afgelopen vijftien jaar sterk **verbeterd** en ook internationaal gezien presteert het Nederlandse mbo goed.
- Het IBO onderscheid echter ook **zes aandachtspunten**: (1) uitval; (2) op- en doorstroom; (3) krimp; (4) studiekeuze; (5) arbeidsmarkt; en (6) samenleving.

Opvolging

Op 13 november 2023 is dit IBO aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Vanwege de demissionaire status van het kabinet is er geen kabinetsreactie meegestuurd.

Schets beleidsopties

Uitval

Stuur op het voorkomen van uitval voor specifieke kwetsbare groepen.

Op- en doorstroom

Verbeter de warme overdracht voor studenten die willen op- en doorstromen.

Krimp

Zorg dat onderwijs en bedrijfsleven gericht sturen op aanbod in de regio.

Studiekeuze

Zet in op een kansrijke toekomst door te sturen op aanbod en het gebruik van arbeidsmarkt-informatie bij de studiekeuze.

Arbeidsmarkt

Zorg dat opleidingen beter kunnen aansluiten op veranderingen op de arbeidsmarkt.

Samenleving

Zet in op basisvaardigheden en verbeter de zelfredzaamheid van studenten.

Publieke investeringen in een politiek-bestuurlijke context (2022)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Politici zien investeren als een belangrijk onderdeel van de oplossing voor veel van **maatschappelijke problemen**, zoals klimaatverandering, duurzaamheid en de woningbouw. Het kabinet Rutte IV heeft daarom gekozen voor historisch grote investeringen.
- Om opgaven te realiseren is geld niet voldoende. Ambities moeten worden uitgewerkt in **doelmatige en doeltreffende plannen**.
- Investeren is vaak niet het meest doeltreffende en doelmatige instrument. Investeren is complex en kost tijd. **Resultaten blijven** daarom vaak **achter bij ambities**. Door inflatie, schaarstes en gebrek aan concrete plannen neemt dat risico toe.

Schets beleidsopties

Stel het doel van het beleid centraal

Formuleer een concrete beleidsdoelstelling en wees duidelijk over de manier waarop de investering bijdraagt aan dat doel. Stuur niet op de uitputting van middelen.

Hulpmiddelen: Integraal Afwegingskader (IAK) CW3.1: 'Beleidskeuzes uitgelegd'. Benut verantwoord investeringsplafond.

Weeg investeren altijd goed af

Weeg investeren goed af tegen andere manieren van overheidsingrijpen, zoals normeren en beprizen of een combinatie van manieren. Houd rekening met schaarstes, inflatie en beschikbare capaciteit.

Investeren vraagt om: prioriteren, evalueren en regelmatig wegen, waar nodig: plannen en ambities bijstellen.

Verbeter de kennisfunctie

Benut kennis in het hele proces van voorbereiding, uitvoering en monitoring van investeringen. Geef kennis een duidelijke plek in het beleid. Wees transparant en maak bijsturen mogelijk.

Verbeter kennis door: Standaard monitoring van het coalitieakkoord. Versterk de kennisbasis bij departementen. Aandacht voor evaluaties (ex ante, ex durante en ex post).

Maak keuzes bij vormgeving fondsen

Zorg voor balans tussen: planningszekerheid, doorzettingsmacht, bewindspersonen, controle op doelmatigheid en doeltreffendheid, en parlementaire controle. Communiqueer over uitruilen. Zie toe op additionaliteit en synergie.

Richt de governance juist in: Sluit aan bij doelstellingen en uitruilen. Benut evaluaties voor de integrale aanpak van opgaven en additionaliteit. Onderzoek het instellen van een Rijks-coördinatiemechanisme.

Opvolging

Op 18 juli 2022 is dit IBO met kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Hierin kondigt de minister van Financiën aan dat de werkwijze en de instrumenten overprogrammering en het investeringsplafond worden **geëvalueerd** om te borgen dat het doel van het beleid centraal staat zal. Daarnaast is het kabinet voornemens in de departementale begrotingen, jaarverslagen, de Miljoenennota en het Financieel Jaarverslag van het Rijk te **rapporteren over investeringen uit het Coalitieakkoord die onder het investeringsplafond vallen**. In de Miljoenennota 2023 is dit voornemen tot uitvoering gebracht in Bijlage 1. Tot slot zal het kabinet bij de wetvoorstellen en de bijbehorende memorie van toelichting voor het Klimaatfonds en het Transitiefonds **heldere keuzes maken over de vormgeving van de fondsen**. In antwoord op schriftelijke vragen van de Tweede Kamer is nog verder ingegaan op de aanbevelingen van het IBO en de toezeggingen in de kabinetsreactie.²

¹ Kamerstukken II, 2021-2022, 35 925, nr. 173.

² Kamerstukken II, 2022-2023, 36 410, nr. 85.

Vermogensverdeling (2022)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- De vermogensverdeling is de afgelopen 15 jaar over het geheel genomen relatief constant, maar schever dan eerder gedacht. Onderliggend zijn er grote en groeiende verschillen tussen groepen huishoudens in de vermogensverdeling.
- Een te hoge concentratie van vermogen en een te scheve verdeling van vermogen zijn economisch schadelijk. **Huidig fiscaal beleid vergroot de verschillen tussen huishoudens in de bestaande vermogensverdeling.**

Schets beleidsopties

Meten is weten

Bevorderen kansgelijkheid
via vermogensoverdrachten tussen generaties

Richten op verdeling
top/midden/onderkant

Richten op (internationale)
financïalsering

Korte termijn:
Fiscale onevenwichtigheden aanpakken

- 1 Gelijker belasten van arbeid en vermogen
- 2 Gelijker belasten van verschillende vermogensoverdrachten
- 3 Gelijker belasten van verschillende vermogensvormen
- 4 Kiezen uit lijst 'opmerkelijke belastingconstructies' en mogelijkheden beperken

Lange termijn:
Herziening van het boxenstelsel

Opvolging

Het IBO-rapport 'Licht uit, spot aan: de vermogensverdeling' is direct na het gereedkomen op 8 juli 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ De kabinetsreactie volgde bij Prinsjesdag 2022 (20 september 2022), zoals aangegeven bij de aanbieding van het rapport aan de Tweede Kamer.² In de Voorjaarsnota 2022 kondigde het demissionaire kabinet aan op basis van dit IBO en de evaluatie van de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) te kijken naar de wijze waarop de verhouding tussen **lasten op vermogen en arbeid meer in balans** kan worden gebracht.³ Hierbij is een gefaseerde aanpak gehanteerd. Met het pakket aan maatregelen in het Belastingplan 2023 heeft het kabinet een belangrijke stap gezet in het evenwichtiger belasten van inkomen uit arbeid en inkomen uit vermogen en in het herstel van het globale evenwicht in de belasting van verschillende werkenden.⁴ Daarnaast heeft het demissionaire kabinet zichzelf bij Miljoenennota 2023 een taakopdracht gegeven om met de aanpak van **belastingconstructies** en **negatief geëvalueerde fiscale regelingen** structureel 550 miljoen euro extra belastingontvangsten te realiseren. Daarbij is aangegeven dat het tarief eerste schijf van de inkomstenbelasting (TES) geldt als placeholder voor de taakstellende opdracht. In het Belastingplan 2023 is een eerste concrete stap gezet in het aanpakken van belastingconstructies door voor periodieke giften een plafond in te voeren van 250.000 euro.⁵ Het kabinet heeft de taakstellende opdracht bij Belastingplan 2024 grotendeels op structurele basis kunnen invullen. Van de taakstellende 550 miljoen euro resteert een bedrag van 71 miljoen euro dat wordt gedekt door een stapsgewijze verhoging van het TES.⁶ In de brief 'Aanpak belastingconstructies en fiscale regelingen' die op 19 september jl. aan de Tweede Kamer is gestuurd is uitgebreid ingegaan op zowel de invulling van de taakopdracht als de uitkomsten van de inventarisatie naar belastingconstructies. Daarnaast is een lijst van belastingconstructies als bijlage bij de Voorjaarsnota 2023 gevoegd. Ook werkt het kabinet aan continue verbetering van benodigde data voor **monitoring en evaluaties**. Tot slot acht het demissionaire kabinet het van belang om voortdurend kritisch te blijven kijken naar het belastingstelsel. Daartoe heeft het kabinet op Prinsjesdag 2023 de taakopdracht 'Bouwstenen voor een beter en eenvoudiger belastingstelsel' naar de Kamer gestuurd. Een interdepartementale werkgroep onder leiding van een onafhankelijke voorzitter heeft begin 2023 het rapport 'Belastingen in maatschappelijk perspectief - Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' opgeleverd.⁷ Het rapport gaat ook in op de mogelijkheden om inkomen uit werk en inkomen uit verschillende vermogensvormen neutraler te behandelen. Tot slot heeft het demissionaire kabinet verdere stappen gezet in het vormgeven van een **box 3-stelsel** op basis van werkelijk rendement en daartoe in het najaar van 2023 een wetsvoorstel in consultatie gebracht.⁸ Op basis van deze consultatie heeft het kabinet het wetsvoorstel op een aantal punten aangepast.⁹ Het belasten van het werkelijk rendement op vermogen in box 3 volgt uit het Coalitieakkoord Rutte IV en wordt omarmt door het IBO en past bij een evenwichtiger belastingstelsel.

¹ Kamerstukken II, 2021-2022, 35 925 IX, nr. 38 | ² Kamerstukken II, 2022-2023, 36 200 IX, nr. 4 | ³ Kamerstukken II, 2021-2022, 36 120, nr. 1 | ⁴ Kamerstukken II, 2022-2023, 36 202, nr. 6, Kamerstukken II, 2022-2023, 36 200 IX, nr. 4 | ⁵ Kamerstukken II, 2022-2023, 36 202, nr. 15, Kamerstukken II, 2022-2023, 36 200 IX, nr. 47. | ⁶ Kamerstukken II, 2023-2024, 32 140, nr. 175. | ⁷ Kamerstukken II, 2023-2024, 32 140, nr. 180. | ⁸ Kamerstukken II, 2023-2024, 32 140, nr. 170. | ⁹ Kamerstukken II, 2023-2024, 32 140, nr. 179.

Jeugdcriminaliteit (2022)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het doel van dit onderzoek is om beleidsvarianten in beeld te brengen gericht op een meer effectieve en doelmatige aanpak van jeugdcriminaliteit om zo **criminele carrières te doorbreken, recidive te beperken en verdere maatschappelijke schade te voorkomen**. In het IBO is zowel **instroom** (preventie), **doorstroom** (effectief, doelmatig verblijf in een justitiële jeugdinrichting, JJI) als **uitstroom** (recidivevermindering) onderzocht.
- Het IBO identificeert knelpunten, zoals versnippering en overlap van preventie-interventies die zorgen voor ondoelmatigheid of het korte verblijf van jeugdigen in JJI's dat kostbaar is maar vaak weinig effectief. Er zijn in het IBO aanbevelingen gedaan, zoals het verbeteren van **vroegsignalering** en **nazorg**.
- Ook presenteert het IBO beleidsvarianten met alternatieven voor kortverblijf in de JJI's (zoals elektronische detentie of taakstraffen) en maatregelen om de effectiviteit en doelmatigheid van de detentie te verbeteren (zoals betere doorstroom naar onderwijs of arbeidstoeleiding).

Opvolging

Het IBO jeugdcriminaliteit "Werken aan effectievere detentie van jeugdigen" is najaar 2022 afgerond en op 24 februari jl. met kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ In de kabinetsreactie wordt door de minister voor Rechtsbescherming onder andere aangekondigd dat wordt ingezet op het **naar binnen halen van zorgpartners** die voorafgaand aan de vrijheidsbeneming betrokken zijn. In 2023 is hier invulling aan gegeven doordat DJI een beleidskader heeft opgesteld voor de zogeheten basisafdeling in Justitiële jeugdinrichtingen (JJI) waarbij de focus ligt op het mogelijk maken van **passende zorg en begeleiding bij uitstroom**. Daarnaast zijn verschillende aanvullende verkenningen uitgevoerd. Dit heeft onder andere geleid tot de handreiking 'Zo krijg je samen zicht op jongeren' van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), welke gericht is op **vroegsignalering** van jongeren die dreigen af te glijden naar het criminele milieu. Ook wordt er **samengewerkt met OCW**, bijvoorbeeld voor het aanstellen van een tijdelijke landelijke coördinator die de samenwerking tussen JJI's en mbo-instellingen faciliteert. Sinds de kabinetsreactie is door JenV juli jl. Ook de kamerbrief brede preventieaanpak jeugdcriminaliteit verstuurd.¹ Hierin wordt o.a. extra geïntensiveerd in de domeinoverstijgende en gebiedsgerichte preventieve aanpak jeugdcriminaliteit. Dit sluit ook aan bij de aanbevelingen uit het IBO om de inzet van preventie te stroomlijnen en vroegsignalering te verbeteren.

Schets beleidsopties

AANBEVELING

Wijs één partij en contactpersoon aan die de jeugdige begeleidt vanaf de voorkant, gedurende het verblijf in een JJI tot en met de gehele tenuitvoerlegging van de straf

AANBEVELINGEN

- ✓ Verbeter de signalering op scholen en in de wijk
- ✓ Zorg voor een integrale blik, waarbij het eigenaarschap helder is en tijdige beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp
- ✓ Laat het ministerie van JenV een meer coördinerende rol bij preventie van jeugdcriminaliteit nemen

BELEIDSARIANTEN

- ⬇ Alternatieven voor detentiestrafen korter dan drie maanden (elektronische monitoring of taakstraf)
verwachte besparing van 3-9 miljoen euro structureel
- ⬇ Effectiviteit van kortverblijf verbeteren: meer nazorg, onderwijs, inkomen en huisvesting en minder behandeling
verwachte besparing van 2 miljoen euro structureel
- ⬆ Effectiviteit van langverblijf verbeteren: meer specialistische behandelingen, passend onderwijs en arbeidstoeleiding
verwachte intensivering van 1 miljoen euro structureel
- ⊖ Flexcapaciteit die voor verschillende doelgroepen kan worden ingezet om schommelingen op te vangen en daarmee hoge frictiekosten te voorkomen
budgetneutraal

AANBEVELINGEN

- ✓ Verbeter de overgang vanuit de JJI op alle leefgebieden (integraal) door betere samenwerking
- ✓ Zorg voor voldoende schaalgroottes zodat de benodigde nazorg is ingekocht

¹ Kamerstukken II, 2022-2023, 28 741, nr. 92.

² Kamerstukken II, 2022-2023, 28 741, nr. 106.

Sturing op kwaliteit van onderwijs (2022)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het IBO-rapport “Koersen op kwaliteit en kansengelijkheid” beschrijft hoe het Rijk kan sturen om de kwaliteit, waaronder **kansengelijkheid**, van het primair en voortgezet onderwijs te vergroten.
- Het IBO geeft verdere voeding voor het gesprek over sturing op de onderwijskwaliteit en kansengelijkheid in het funderend onderwijs.

Opvolging

In de kabinetsreactie geeft de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zijn visie op de sturing op onderwijskwaliteit en kansengelijkheid in het funderend onderwijs. Daarbij kijkt hij ook naar de grote samenhangende sturingsvraagstukken op het gebied van **bekostiging, zeggenschap en arbeidsvoorwaardenvorming**.¹ In het eerste kwartaal van 2024 komt de minister met een brief met daarin de uitwerking van deze visie.

Schets beleidsopties

Het Rijk moet vier elementen op orde brengen om te kunnen sturen op onderwijskwaliteit:

Heldere en gedragen doelen

Ontwikkelen ten aanzien van kwaliteit en kansengelijkheid. Het ligt voor de hand dat de basisvaardigheden hierin een nadrukkelijke plek krijgen.

Zicht op prestaties

Vergelijkbare informatie over prestaties van leerlingen en scholen, ook op zachtere indicatoren als sociaal-emotioneel welbevinden of algemeen welzijn.

Juiste prikkels vanuit beleid

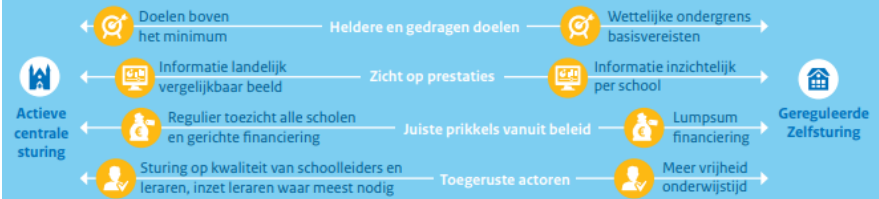
Toezicht dat minimaal kwaliteit en kansengelijkheid borgt, desgewenst excelleren stimuleert. Bekostiging passend bij de leerlingpopulatie van iedere school.

Toegeruste actoren

Voldoende en kwalitatieve leraren en schoolleiders, met ontwikkelperspectief. Toegankelijke en kwalitatieve ondersteunings- en leermiddelenmarkt.

Naast het op orde brengen van de elementen, kan het Rijk verdere sturingskeuzes maken op basis van de gekozen sturingsfilosofie: richting actieve centrale sturing en geregleerde zelfsturing.

Latere selectie voortgezet onderwijs

Kansengelijkheid vereist actieve interventie vanuit de overheid. Bijvoorbeeld in de vorm van gerichte(re) inzet van leraren of een beter passende financiering. Daarnaast draagt in het huidige stelsel vroege selectie in het voortgezet onderwijs bij aan kansonongelijkheid. Het advies is de mogelijkheden voor latere selectie verder uit te werken zodat op termijn een bewuste keuze mogelijk is met betrekking tot deze omvangrijke stelselwijziging.

Ouderenzorg (2022)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het IBO-rapport “Niets doen is geen optie” formuleert beleidsopties gericht op een **houdbare ouderenzorg** en brengt randvoorwaarden in beeld om deze uitvoerbaar te laten zijn.
- Beleidsopties zijn gericht op het vergroten van **doelmatigheid**, het verkleinen van het **verzekerd pakket** en het verhogen van **eigen betalingen**.
- De randvoorwaarden voor een houdbare ouderenzorg zijn het voeren van een maatschappelijke dialoog, de inzet van gemeenschapskracht en de beschikbaarheid van voldoende geschikte woningen voor ouderen.

Schets beleidsopties

Wat kan de overheid doen?

Doelmatigheid vergroten

Maatregelen om efficiënter te gaan werken in de ouderenzorg. Slimme oplossingen maken de zorg goedkoper en betekent dat er minder zorgpersoneel nodig is. Bijvoorbeeld meer inzet van technologie.

Verzekerd pakket verkleinen

Minder zorg is verzekerd, dit zorgt voor minder publieke uitgaven aan ouderenzorg. Ouderen die deze zorg en ondersteuning nodig hebben betalen dat zelf en moeten dit zelf organiseren. Niet iedereen kan dat. Minder verzekerde zorg levert alleen een oplossing voor personeelstekorten als het ook daadwerkelijk de zorgvraag vermindert.

Eigen betalingen verhogen

Hogere eigen betalingen zorgen voor minder publieke uitgaven aan ouderenzorg. Hogere eigen betalingen in de ouderenzorg betekenen dat ouderen die zorg en ondersteuning gebruiken meer zelf betalen. Hogere eigen betalingen helpen beperkt bij het oplossen van het personeelstekort.

Randvoorwaarden

De maatschappelijke impact van aanpassingen in de ouderenzorg is groot. Dit vraagt om:

Maatschappelijke dialoog

Er is een maatschappelijk gesprek nodig. Hoeveel zorg en ondersteuning willen en kunnen we bieden aan onze (kwetsbare) ouderen? En wie is hier verantwoordelijk voor en wie betaalt het? Daarnaast is het belangrijk dat toekomstige ouderen bewust gemaakt worden van het belang van een goede voorbereiding op hun oude dag.

Gemeenschapskracht

Zorgen voor elkaar is belangrijk. De toekomstige ouderen zullen meer zelf moeten doen of binnen hun eigen netwerk. De overheid kan daarbij helpen door mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen. Ook een goede woning en voldoende voorzieningen in de buurt zijn daarbij belangrijk.

Opvolging

In de kabinetsreactie wordt het advies om **nader onderzoek** te doen ter harte genomen. Er wordt onder andere onderzocht of ouderenzorg onder kan worden gebracht in een ander domein en welke interventies effectief zijn.¹

Vereenvoudiging Sociale Zekerheid (2022)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het IBO-rapport “Moeilijk makkelijker maken” brengt in kaart of het socialezekerheidsstelsel eenvoudiger kan worden gemaakt voor de burger.
- Oplossingsrichtingen die worden onderscheiden zijn het verminderen van het **aantal regelingen**, het verminderen en verduidelijken van het aantal **voorwaarden en verplichtingen**, het verminderen van de consequenties van **onbedoelde fouten**, het verminderen van het **aantal loketten** en het verbeteren van de **dienstverlening**.

Schets beleidsopties

Verminder het aantal regelingen

Het moet eenvoudiger worden voor de burger om erachter te komen welke regelingen er zijn en waar hij of zij voor in aanmerking komt. Hierdoor kan niet-gebruik worden teruggedrongen.

Voorbeeld:

Werk toe naar één regeling voor kinderen en één regeling voor arbeidsongeschiktheid.

Verminder en verduidelijk het aantal voorwaarden en verplichtingen

Door duidelijkheid weet de burger welke acties van hem of haar worden verwacht. Waar mogelijk, worden de acties geautomatiseerd. Hierdoor kan de angst voor het maken van fouten afnemen.

Voorbeeld:

Vul aanvragen automatisch in voor de burger en vereenvoudig het partner- en inkomensbegrip.

Verminder de consequenties van onbedoelde fouten

De burger moet zich zekerder voelen over het mogen maken van een vergissing als hij iets niet begrijpt. Hierdoor kan stress afnemen en durft de burger eerder stappen te zetten, bijvoorbeeld richting werk.

Voorbeeld:

Maak terugwerkende kracht mogelijk en reageer op een passende wijze op een fout.

Verminder het aantal loketten

De burger moet weten waar hij terecht kan voor een uitkering en voor ondersteuning richting werk.

Voorbeeld:

Werk toe naar één loket voor werk en inkomen.

Verbeter de dienstverlening

De hulp die wordt geboden past de menselijke maat toe. De burger moet te horen krijgen wanneer hij of zij ergens recht op heeft, en door samenwerking tussen organisaties beter worden geholpen.

Voorbeeld:

Benader burgers proactief door beter gegevensgebruik.

Opvolging

In de kabinetsreactie op het IBO-rapport “Vereenvoudiging Sociale Zekerheid” wordt de **noodzaak om het sociaal vangnet eenvoudiger te maken onderschreven**. Het kabinet heeft in deze reactie een nieuw interdepartementaal programma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning voor mensen (VIM) aangekondigd. Dit programma heeft als doel om, samen met uitvoeders en gemeenten, tot scenario's te komen voor een eenvoudigere inkomensondersteuning op de lange termijn. Ook pakt het programma knelpunten op die ontstaan als mensen te maken hebben met een samenloop van regelingen. Daarnaast werkt het kabinet aan de **renovatie van bestaande regelingen en de dienstverlening**. Verkend wordt hoe het arbeidsongeschiktheidsstelsel, de kindregelingen, de Participatiewet en de WW in de toekomst vereenvoudigd kan worden. Ook wordt de handhaving herijkt.¹

Financiering energietransitie (2021)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Dit IBO bekijkt de financiering van de energietransitie vanuit het perspectief van de eindgebruikers. De centrale vraag is met **welke kosten eindgebruikers** te maken krijgen en hoe deze gefinancierd kunnen worden.

Opvolging

Op 28 april 2021 is dit IBO aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ In dit IBO is de systematiek van (beleidsmatige) financiering en bekostiging van de investeringen in de verduurzaming van het energiesysteem tegen het licht gehouden, waarbij de kosten grotendeels via de energierekening worden omgeslagen. Er is gekeken naar (het verlagen van) de totale kosten van de energietransitie en naar de verdeling van de kosten tussen huishoudens en bedrijven en tussen huishoudens en bedrijven onderling. Het IBO stelt dat het realiseren van de klimaatdoelstellingen alleen mogelijk is met **forse én tijdige investeringen in het energiesysteem**. Onder andere is aanbevolen om **versterking van de kapitaalbasis van de regionale netwerkbedrijven door de Staat uit te werken**. De Staat heeft inmiddels een afsprakenkader kapitaalbehoefte regionale netwerkbedrijven vastgesteld dat vastlegt hoe de staat om zal gaan met een verzoek tot kapitaalstorting door de netwerkbedrijven.² Daarnaast geldt dat inmiddels het Nationaal Plan Energiesysteem en de keuzewijzer Klimaat en Energie gepubliceerd zijn, dit zijn actuele rapporten die vanaf nu mede basis zijn van de beleidsvorming.

Schets beleidsopties

Beleidsoptie	Budgettaire effecten in mln. euro's
Andere verhouding belasting gas/elektriciteit EB/ODE	Variërend van structureel -830 tot +800
Verminderen degressiviteit en beperken of afschaffen vrijstellingen	Onbekend
Motivering en onderbouwing doelmatigheid Rijkscoördinatieregeling (RCR)-projecten	Struc. -0.5
Transpanter maken meerkosten voorafgaand aan besluitvorming lokale overheden	Struc. 0
Maak lokale overheden financieel (deels) verantwoordelijk voor de meerkosten van hun eisen t.o.v. het systeemefficiënte alternatief	Momenteel niet bekend
Investeringen in infrastructuur (Waterstof, warmte, etc.)	2023-2030 -500 Vanaf 2031 struc. 0
Een CAPEX-subsidie verlenen aan het warmtebedrijf om de onrendabele top in de huidige situatie af te dekken	2023-2030 tot -70 Vanaf 2031 struc. 0
Eerste generatie overstappers subsidiëren in de kosten om over te stappen op een warmtenet	2023-2026 tot -100 Vanaf 2027 struc. 0
Fonds betaalbare wijkaanpak aardgasvrij	Struc. -100
Alternatief voor financiering SDE++	Variërend van struc. 0 tot vanaf 2030 struc. <1.155
Beperken nettarieef elektriciteit door net op zee uit algemene middelen i.p.v. nettarieven	Struc. 700
Beperken stijging nettarieef gas door specifieke kosten uit de algemene middelen i.p.v. nettarieven te betalen	Variërend van struc. -100 tot -200
Isoleren naar de standaard	Variërend van struc. -217 tot -251

¹ Kamerstukken II, 2020-2021, 32 813, nr. 689.

² Kamerstukken II, 2022-2023, 32 813, nr. 1147.

Vastgoed Defensie (2021)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Defensie heeft een groot probleem met het **beheer van vastgoed**. De portefeuille is te omvangrijk voor het huidige budget, en **voldoet niet aan de wettelijke normen en klimaatvereisten**.

Opvolging

Op 16 april 2021 is het IBO-rapport “Toekomstvast – goedbeheerd, naar een toekomstbestendige vastgoedportefeuille voor Defensie” aan de Tweede Kamer aangeboden.¹

Het IBO beveelt aan om de basis op orde te brengen door de **informatievoorziening en governance te versterken, de vastgoedportefeuille met 35-40 procent te reduceren** en het **Defensievastgoed onder te brengen bij het Rijksvastgoedbedrijf**.

Met het Coalitieakkoord heeft het kabinet geld vrijgemaakt om de achterstanden in het vastgoed weg te werken.

De kabinetsreactie is opgenomen in het Strategisch Vastgoedplan 2022 dat 2 december 2022 aan de Tweede Kamer is aangeboden.²

Defensie is gestart met het (half)jaarlijks **rapporteren** over de voortgang van het verbeteren van het vastgoedbeheer. Daarnaast heeft Defensie het **principebesluit** genomen om over te gaan op een nog nieuw te ontwikkelen **stelsel bij het RVB**. Het nieuwe stelsel zal in de komende periode door Defensie en het RVB worden uitgewerkt. Belangrijke voorwaarden daarbij zijn het behoud van zeggenschap over beschikbaarheid en gebruik en een budget-neutrale en gefaseerde overgang.

Schets beleidsopties

1. Creëren van de juiste Randvoorwaarden

Beleids optie	Toelichting
Stevig fundament: voldoen aan randvoorwaarden	Verbetering op de aspecten van strategische visie, informatie-huishouding en mandaat en doorzettingskracht is noodzakelijk.

2. Balans tussen budget en vastgoedopgave herstellen

Beleids optie	Toelichting
Verkleinen en vernieuwen vastgoedportefeuille	Op basis van het budget ten tijde van het IBO zou men op basis van indicatieve berekening 35-40% van de huidige vastgoedportefeuille af moeten stoten om de balans te herstellen
Verkennen financieringsinstrumenten	Er kan gedacht worden aan additionele financiering vanuit NAVO of (Europese) subsidies
Bijstellen normen	Hoe streng de normen worden afgesteld, zal de onderhouds- of investeringsbehoefte van het vastgoed verhogen of verlagen.

3. Toekomstvast (stabiel) stelsel

Beleids optie	Toelichting
Gefaseerde overdracht van vastgoed naar RVB	Bij deze beleidsoptie wordt in stappen al het vastgoed uiteindelijk overgedragen aan het RVB in een nieuw te ontwikkelen ‘Defensiestelsel,’ zodat het vastgoedbudget scherp wordt onderscheiden van overige budgetten en vastgoed stabiel kan worden beheerd.

¹ Kamerstukken II, 2020-2021, 34 919, nr. 77.

² Kamerstukken II, 2022-2023, 36 124, nr. 12.

Onderwijshuisvesting (2021)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

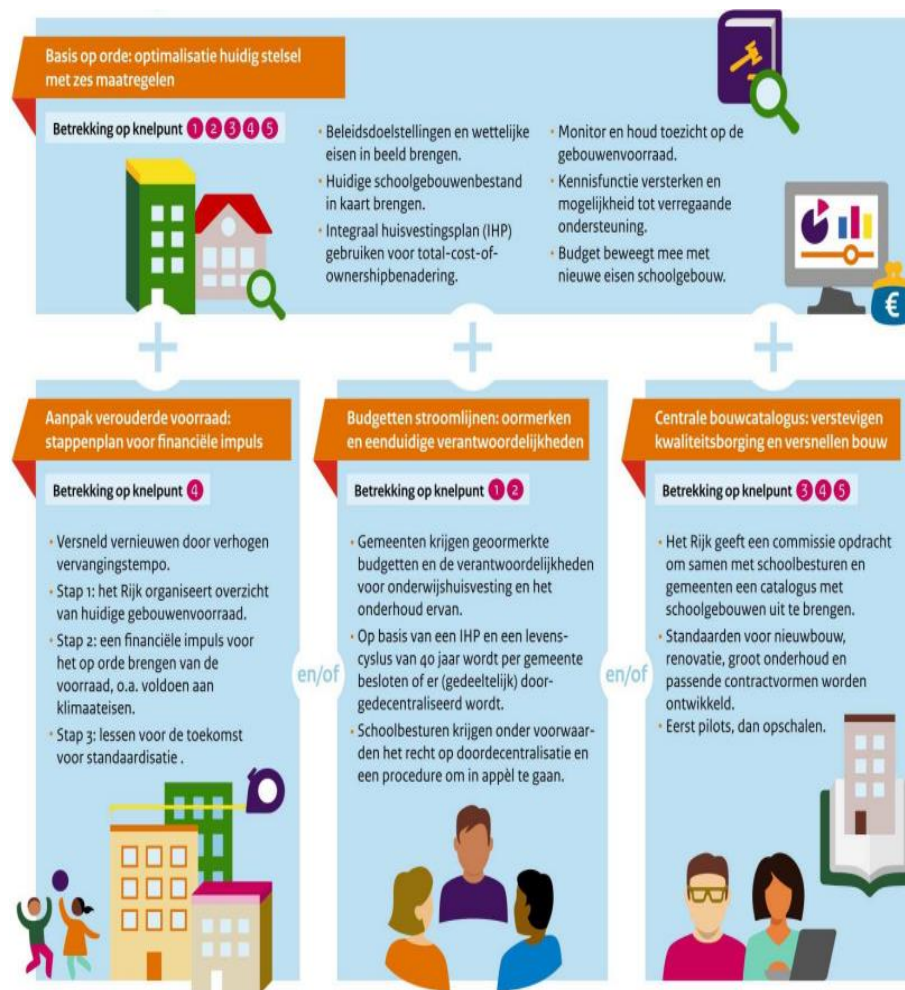
Samenvatting

- In dit IBO wordt het stelsel van onderwijshuisvesting geanalyseerd. In het rapport wordt geconstateerd dat de **decentralisatie** van onderwijshuisvesting behouden kan blijven, maar dat op een aantal punten bijsturing noodzakelijk is.
- De **kwaliteit** van schoolgebouwen blijft achter bij maatschappelijke verwachtingen en **voldoet op plekken niet aan wettelijke eisen**. Een belangrijk knelpunt is dat de gemeenten **verantwoordelijk** zijn voor nieuwbouw en scholen zelf voor onderhoud, wat ervoor zorgt dat financiële baten van onderhoud niet bij scholen zelf terechtkomen.
- In het IBO wordt een aantal aanbevelingen gedaan om het stelsel te versterken en het achterstallig onderhoud aan te pakken.

Opvolging

Op 9 april 2021 is het IBO-rapport “Een vak apart. Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingstelsel” aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Op 21 december 2021 reageerde de toenmalige Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media op het IBO.² Er blijkt sprake te zijn van een aanzienlijk aantal verouderde schoolgebouwen. Er komt een plan om die gebouwen aan te pakken. Er is onder andere een **wetsvoorstel onderwijshuisvesting** in de maak. Deze wet werkt voorstellen voor het aanpassen van de governance-relatie voor onderwijshuisvesting verder uit. Dit wetsvoorstel is nog niet aan de Tweede Kamer aangeboden. Naast deze wet wordt gewerkt aan de **verbetering van informatievoorziening** en is er gestart met een programmatische aanpak, die zich onder andere richt op het verkrijgen en standaardiseren van sturingsdata op gebouw-, portefeuille-, lokaal en landelijk niveau.

Schets beleidsopties

1 Kamerstukken II, 2020-2021, 35 570-VIII, nr. 213.

2 Kamerstukken II, 2021-2022, 35 925-VIII, nr. 144.

Ruimtelijke ordening (2021)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Nederland staat de komende jaren voor grote ruimtelijke opgaven. De afgelopen jaren is de overtuiging gegroeid dat het **Rijk meer regie moet nemen bij de ruimtelijke ordening**.
- Het huidige beleid is aan verandering onderhevig met de **invoering van de Omgevingswet** en de vaststelling van de **Nationale Omgevingsvisie (NOVI)**. Er wordt al in de geest van deze wet gewerkt.
- De werkgroep heeft 27 aanbevelingen opgesteld om de ruimtelijke ordening in Nederland te versterken.

Opvolging

Op 12 mei 2021 is het IBO-rapport “Van woorden naar daden, over de governance van de ruimtelijke ordening” aan de Tweede Kamer aangeboden. Vanwege de demissionaire status van het kabinet is er toen geen appreciatie van het IBO meegestuurd.¹ Op 12 november 2021 reageerde de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op het IBO. Het IBO beveelt aan om **bindende prestatieafspraken** van Rijk en regio op te stellen. Het toenmalige kabinet werkte aan het definitief maken van de **verstedelijkingsstrategieën**.²

Schets beleidsopties

Beleids optie	Toelichting
Algemene governance	(1) Toepassen van ijkpunten; (2) NOVI moet een echte visie worden; (3) Versterking kennisbasis, beleids capaciteit en uitvoeringskracht van overheden; (4) Scenario's voor klimaatadaptatie; (5) Congruente regionale samenwerking; (6) Aandacht voor ruimtelijke kwaliteit; (7) Betere interdepartementale afstemming
Duurzame verstedelijking	(1) De verstedelijkingsstrategieën vertalen naar bestuursakkoorden met langjarige prestatieafspraken; (2) Inzetten op een snellere en grotere beschikbaarheid van woningbouwlocaties; (3) Kwantitatieve doelstellingen voor de resterende woningbouwopgave in het landelijk gebied; (4) Sturen op de sociale woningbouwopgave; (5) Afschaffen afstemmingsrol woningbouw provincies; (6) Bundeling van financiering; (7) Geef de R in het MIRT meer ruimte en stem het budget af op de ambities; (8) Onderzoek standaardisatie van bouwtechnische eisen; (9) Stimuleer gemeenten om vaker het instrumentarium in te zetten waarover ze beschikken om vertraging van gebiedsontwikkeling te voorkomen; (10) Monitoring van gemeentelijke financiën en meer anticyclische financiering om de realisatie van de bestuursakkoorden te bevorderen; (11) Bijdrage voor gebiedsontwikkeling; (12) Gebruik vaker een instructie bij onenigheid tussen overheden over locaties waar een rijksbelang mee is gemoeid
Toekomstbestendig landelijk gebied	(1) Inrichten proces richting bestuursakkoord landelijk gebied; (2) Ontwikkel ordenende principes en een functiehierarchie voor het landelijk gebied; (3) Actief grondbeleid nader onderzoeken
Energietransitie	(1) Een meer integrale afweging van de ruimtelijke belangen richting RES 2.0; (2) Bewust kiezen voor al of niet vergroten energiesysteemefficiëntie; (3) Betere verhouding tussen onder- en bovengrond; (4) Bekostiging van uitvoeringskosten decentrale overheden; (5) Verkennen van alternatieve oplossingen

¹ Kamerstukken II, 2021-2022, 34 682-VIII, nr. 82.

² Kamerstukken II, 2021-2022, 34 682, nr. 88.

Agentschappen (2021)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Agentschappen zijn een succesvol model gebleken voor het realiseren van interne **verzelfstandigingen** en op afstand plaatsen van de uitvoering.
- De vraag die nu voor ligt, is of het agentschapsmodel voldoende flexibiliteit biedt voor het realiseren van maatschappelijke opgaven, gegeven de grote verschillen tussen organisaties die de vorm van een agentschap hebben.
- In het IBO worden verschillende beleidsopties verkend en wordt de aanbeveling gedaan om de **Regeling Agentschappen om te vormen naar een regeling die meer flexibiliteit biedt**, zodat de governance ingevuld kan worden naar de behoefte van het soort organisatie.

Opvolging

Op 19 mei 2021 is het IBO-rapport “Samen werken aan publieke waarde” aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Het onderwerp van dit IBO heeft grote samenhang met de het onderzoek “Brede evaluatie van organisatiekaders op afstand” dat 9 december 2021 aan het Parlement is verzonden.² Derhalve is de inhoudelijke reactie op het IBO Agentschappen samen met de kabinetsreactie op de Brede evaluatie van organisatiekaders aangeboden op 9 september 2022. Conform de aanbevelingen van het IBO Agentschappen is gekozen om een regeling op hoofdlijnen te maken waarbij ruimte is voor maatwerk.

Schets beleidsopties

Beleids optie	Toelichting
Verbeteren ('incrementele stappen')	Dit is de minimale variant die alleen de meest urgente knelpunten wegneemt. Het huidige model wordt slechts 'verbeterd' zodat de agentschappen functioneren zoals ze nu al doen maar dan beter publieke waarde te kunnen genereren.
Verbreden ('naar een regeling op hoofdlijnen met keuzevrijheid')	Deze variant biedt ruimte om de governance en aansturing aan te passen aan de behoefte van het soort organisatie waaronder het kunnen sturen op publieke waarde. Dit door een regeling 'op hoofdlijnen' te maken waarbinnen keuzevrijheden zijn.
Verbijzonderen ('naar verschillende beheersregimes')	Deze variant gaat uit van dezelfde principes als de variant 'verbreden', maar worden de nieuwe vrijheden in het agentschapsmodel gereguleerd door verschillende beheersregimes in de Regeling agentschappen door het bieden van verschillende beheersregimes.
Versmallen ('terug naar de oorsprong')	De regeling wordt alleen toegankelijk voor die organisaties die baat hebben bij de uitgangspunten van het huidige model (gebaseerd op sturen op doelmatigheid). Organisaties die behoefte hebben aan maatwerk om te komen tot publieke waarde worden tot andere organisatieonderdeel omgevormd.
Vervloeien ('naar één organisatievorm')	In deze variant wordt het agentschapsmodel zo ver opgerekt dat de agentschapsvorm vervloeit met andere organisatievormen (bv. het reguliere dienstonderdeel). Daarmee houdt de agentschapsvorm op te bestaan. De variant vereist een aanpak die rijksbreed is voor alle typen uitvoeringsorganisaties en niet alleen voor agentschappen.

¹ Kamerstukken II, 2020-2021, 25 268, nr. 199.

² Kamerstukken II, 2020-2021, 34 430, nr. AC.

Deeltijdwerk (2020)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Nederland kent internationaal gezien een hoog aantal mensen dat in deeltijd werkt. In dit IBO wordt de huidige stand van zaken geanalyseerd, inclusief de oorzaken en gevolgen van deeltijd werk.
- Vervolgens worden beleidsopties gepresenteerd om de **arbeidsurenbeslissing te beïnvloeden**. Deze bevinden zich met name op drie terreinen, namelijk het **belasting- en toeslagenstelsel**, de **kinderopvang en het onderwijs**, en de **verlofregelingen**.
- Verschillende beleidsopties op deze terreinen worden verder uitgewerkt en gepresenteerd.

Opvolging

Op 29 april 2020 is het IBO-rapport “De(eltijd) zal het leren” met kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden. ¹ In het rapport worden drie beleidsterreinen aangewezen waarmee de overheid de arbeidsduurbeslissing kan beïnvloeden: het belasting- en toeslagstelsel, kinderopvang en onderwijs, en verlofregelingen. Het **coalitieakkoord Rutte IV** bevatte verschillende maatregelen op deze terreinen. Zo is het betaald **ouderschapsverlof voor werknemers van 50 procent naar 70 procent uitgebreid** en wordt de **inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) vanaf 2027 stapsgewijs afgebouwd**. Ook was in dit coalitieakkoord afgesproken om het financieringsstelsel van de kinderopvang te herzien met een inkomensafhankelijke vergoeding voor alle werkende ouders; hoe hier mee verder gegaan wordt is aan een nieuw kabinet. Het IBO-rapport heeft, samen met andere rapporten zoals de Scenariostudie Vormgeving Kindvoorzieningen (SVK) en het rapport Alternatieven voor Toeslagenstelsel, bouwstenen voor deze maatregelen aangereikt. ²

Schets beleidsopties

Beleidsopties IBO Deeltijdwerk^{149,150}

Budgettair effect*

Fiscaal en koopkracht

FK1	Verhoging IACK	-506
FK2	Minder steile opbouw IACK	672
FK3	Steilere opbouw IACK	-172
FK4	IACK: de leeftijdsgrens wordt verlaagd van 12 naar 4 jaar	913
FK5	IACK: geleidelijk afbouwen met leeftijd jongste kind	772
FK6	Uitbetaalbaarheid AHK herinvoeren	-927
FK7	Uitbetaalbaarheid AHK herinvoeren voor kinderen met jongste kind tussen 0 en 4 jaar	-168
FK8	IACK onafhankelijk van aanwezigheid kinderen	-486
FK9	Verlagen kindgebonden budget (1* en 2* kindbedrag)	500
FK10	Verlagen kindgebonden budget (ALO-kop)	500
FK11	Verlagen kinderbijslag voor kinderen tot 12 jaar	500
FK12	Arbeidskorting niet afbouwen en maximum verlagen	0

Kinderopvang

KO1	Kinderopvangtoeslag verhogen	-500
KO2	Hoogte kinderopvangtoeslag bepaald door inkomen meestverdienende partner	0
KO3	Kinderopvang goedkoop voor werkenden	-1800
KO4	Korting voor ouders die meer dan twee dagen kinderopvang afnemen	-420
KO5	Beeldvorming over kwaliteit en kosten kinderopvang aanpakken	-1
KO6	Verbeteren kwaliteit kinderopvang	-75
KO7	Kinderopvang 0-4 toegankelijk voor alle kinderen	-1300
KO8	Hoogte kinderopvangtoeslag bepaald door inkomen minstverdiener	0

¹ Kamerstukken II, 2019-2020, 35 300, nr. AM.

² Kamerstukken II, 2020-2021, 31 322, nr. 424 en Kamerstukken II, 2020-2021, 31 066, nr. 760.

Toeslagen deel 2 (2020)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het huidige toeslagenstelsel brengt een aantal problemen met zich mee die niet in het huidige stelsel zijn op te lossen. Dit IBO verkent daarom beleidsopties ter vervanging van het huidige toeslagenstelsel.
- Een belangrijk alternatief voor de kinderopvangtoeslag, is een **stelselherziening naar een publiek gefinancierde voorziening**. In het IBO worden ook andere opties voor toeslagen uitgewerkt, waaronder het integreren in een basisbehoeftevoorziening en het integreren in de inkomstenbelasting.
- Ook **opties buiten de belasting** worden uitgewerkt, waaronder het delegeren van de huurtoeslag naar de woningcorporaties en het verhogen van het wettelijk minimumloon en het sociaal minimum.

Schets beleidsopties

Effecten	Pakketten A: Illustratie (alle toeslagen afschaffen)	Publiek gefinancierde kinderopvang	B1: basisbehoeftevoorziening	B2: Integratie fiscaliteit	C1: Inkomensafhankelijk en delegeren ¹	C2: hoger WML ²	20% besparing
Doelbereik	Doelen worden losgelaten	Afhankelijk van vormgeving, bij integrale denknrichting goed	Gelijk aan huidige stelsel	Gelijk aan huidige stelsel	Gelijk aan huidige stelsel	Grotendeels gelijk aan huidige stelsel, maar voor zorg sterk afhankelijk van effecten WML op loongebouw	Doelen worden losgelaten
Terugvorderingen en niet-gebruik	Niet meer	Zeër beperkt	Blijven, maar minder	Niet bekend	Forse reductie terugvorderingen en minder niet-gebruik	Blijven, maar minder	Niet meer
Inkomen en werkgelegenheid	Met name voor de laagste inkomensgroepen onaanvaardbaar groot (achteruitgang)	Afhankelijk van vormgeving (aantal uur)	Vooraf bij lage en midden-inkomens, en veelal tussen -5% en +5%. Gunstig werkgelegenheidseffect.	Niet berekend	Voor zorgtoeslag en kindgebondenbudget deel: veelal tussen -5% tot +5%. Grote groep met klein negatief effect (dekking in IB). Netto geen effect op werkgelegenheid	Grote spreiding: aanzienlijke groep onder -5%, maar ook boven +5%. Werkgelegenheidseffect onzeker.	Grote negatieve inkomenseffecten voor de laagste inkomens. Bij de middeninkomens zijn er positieve inkomenseffecten.
Effecten vanuit gedragsinzichten	Zeër positief	Bij budgetneutrale denknrichting: gelijk Bij integrale denknrichting: positief	Beperkt positief, want weliswaar vereenvoudiging, maar blijft systeem met voorschotten.	Onderzoek en	Zeër positief voor zorg en kindgebonden budget. Voor huurtoeslag onzeker: afhankelijk van invulling woningbouwcorporaties	Zeër positief voor zorg en kindgebonden budget en beperkt positief voor huurtoeslag (kleinere stap)	Zeër positief
Budgettaire effecten	Levert zonder terugsluis € 15,5 miljard op.	Budgetneutraal en bij integrale denknrichting € 5,4 mld, bovenop het huidige KOT-budget.	Budgetneutraal	Budget neutraal	Budgetneutraal door dekking in IB (tarieven en AHK)	Budgetneutraal door dekking in IB (tarieven)	20% besparing
Exporteerbaarheid	Nvt	Nvt	Verder onderzoeken, maar vermijden levert mogelijk gevolgen voor uitvoering op.	Onderzoek en	Onderzoeken	Onderzoeken	Onderzoeken ivm uitkering vast bedrag
Uitvoerbaarheid	Goed mogelijk	Mogelijk	Eenvoudiger dan huidige stelsel, behoudens keuzes tav exporteerbaarheid	Vereenvoudiging	Vereenvoudiging, maar uitvoering WoCo's nog onzeker.	Vereenvoudiging	Goed mogelijk
Handhaafbaarheid	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief, wel aandacht voor huurtoeslaootte	Positief	Positief

Opvolging

Op 30 april 2020 is het IBO-rapport “Eenvoud of maatwerk. Alternatieven voor het bestaande toeslagenstelsel” met kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Inmiddels zijn de **Wet hardheidsaanpassing Awir** en de **Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen** aangenomen. In het coalitieakkoord zijn **hervormingen van het toeslagenstelsel** aangekondigd. De ministers van BZK en SZW hebben de Tweede Kamer geïnformeerd over de stand van zaken. Daarnaast heeft het kabinet het rapport “Toekomst Toeslagenstelsel” op 9 februari 2024 naar de Kamer gestuurd, waarin alternatieven voor het toeslagenstelsel worden geschetst.²

¹ Kamerstukken II, 2019-2020, 31 066, nr. 624.

² Kamerstukken II, 2023-2024, 31 066, nr. AK.

Internationalisering van het onderwijs (2019)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- De instroom van internationale studenten heeft positieve effecten op de **arbeidsmarkt en economie**. Op de korte termijn is internationale instroom **negatief voor de rijksbegroting**, maar op de lange termijn zijn er budgettaire baten.
- Het IBO stelt drie beleidsvarianten voor: een basisvariant met maatregelen die, ongeacht de specifieke doelstellingen ten aanzien van internationalisering, het **inzicht en de regie vanuit de Rijksoverheid vergroten**, een kwaliteitsvariant gericht op **verhoging van de onderwijskwaliteit**, en een beheersingsvariant.

Opvolging

Op 6 september 2019 is het IBO-rapport “Internationalisering van het (hoger) onderwijs” met de kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden. Vanaf 2020 is het variabele deel van de bekostigingssystematiek beperkt en zijn de subsidies voor internationale instroom beperkt.¹ De Wet taal en toegankelijkheid (WTT) is op 19 december 2019 aangenomen door de Tweede Kamer, maar wordt momenteel aangehouden.² Het kabinet werkt momenteel aan de Wet internationalisering in balans (WIB), die bedoeld is om de WTT te vervangen en om meer sturing te bieden op het gebied van internationalisering van het hoger onderwijs.

Schets beleidsopties

1. Basisvariant

Budgettaire effecten in mln. euro's

Onderzoeksagenda	Vanaf 2021 struc. 3,2
Verplichten internationaliseringsstrategie instellingen	Struc. 0
Expliciteren en operationaliseren beleidsdoelstellingen	Struc. 0
Minimaal kostendekkend tarief niet-EER-studenten	Struc. 0
Herprioriteren subsidies	Vanaf 2021 struc. -3,2
Beperken variabele deel bekostiging	Struc. 0

2. Kwaliteitsvariant

Budgettaire effecten in mln. euro's

Sectorale aanpak	Struc. 0
Uitbreiden instrumentarium sturing en selectie	Struc. 0
Verplichten C1-niveau voor docenten	Struc. 0
Verplichten aandacht Nederlandse taal studenten	Struc. 0

3. Beheersingsvariant

Budgettaire effecten in mln. euro's

Strengere onderbouwing Engelstalige studies	Struc. 0
Sectorale aanpak	Struc. 0
Minimaal aantal Nederlandse vakken, plus referentieniveau Nederlands	Struc. 0
Maximaal aantal Engelstalige opleidingen, incl. NF	Struc. -107
Generieke korting lumpsumbekostiging	Struc. -107
Stimuleren uitgaande mobiliteit	Struc. 0

¹ Kamerstukken II, 2018-2019, 31 288, nr. 782.

² Kamerstukken I, 2021-2022, 35 282, nr. J.

Koninkrijksrelaties (2019)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Het IBO Koninkrijksrelaties kijkt naar de beleidsmatige aanpak, financiële situatie en coördinerende taak van BZK.
- Er is behoefte aan een **integrale en Rijksbrede visie** op het te voeren Rijksbeleid ten aanzien van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en aan een versterking van de **coördinerende taak** van het ministerie van BZK.
- Het IBO presenteert ook een uitgewerkt samenwerkingsmodel.

Opvolging

Op 4 oktober 2019 is het IBO-rapport “‘Samen-werken.’ Samenwerken waar het moet, zelfstandig waar het kan” met de kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Er is een **wetswijziging** in voorbereiding ter herziening van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius, Saba (WolBES) en de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (FinBES).²

Om meer **inzicht** te krijgen in de **geldstromen** naar Caribisch Nederland is er sinds 2022 een bijlage ‘Rijksuitgaven Caribisch Nederland’ toegevoegd aan de begroting van het Ministerie van BZK.³ Ook heeft de minister toegezegd jaarlijks een overzicht bijzondere uitkeringen (OBU) naar de Kamer te sturen.⁴ Daarnaast zijn er, om de **taakverdeling en financieringsstromen** te herijken, bestuurlijke afspraken en uitvoeringsagenda’s opgesteld.⁵

Schets beleidsopties

Beleidsmatige aanpak

Integrale en Rijksbrede visie

Herijk taakverdeling

Kennis lokale situatie

Financiële aanbevelingen

Inzicht in Rijksuitgaven

Benutten hoofdbesluitvormingsmoment

Versterken BES-fonds en eilandelijke begrotingen

Inzicht in eilandelijke financiën

Benutten renteloze leningen

Coördinerende rol

Faciliterende regierol BZK

Formeel besluitvormingsproces

Monitoren

Kwartiermaker

Luchtkwaliteit (2019)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Luchtverontreiniging is slecht voor de gezondheid en zorgt voor schade aan natuur en biodiversiteit. Schonere lucht krijgt niet (automatisch) vorm in de markt, dus de overheid ziet een rol voor zichzelf.
- Het IBO verkent verschillende scenario's met verschillende ambities en bijpassende **gezondheidsuitkomsten**. Er worden maatregelen geschetst die bijdragen aan het realiseren van deze ambities.
- Deze maatregelen zijn gericht op **particuliere houtstook, industrie, landbouw en verkeer en mobiliteit**. De kosteneffectiviteit van maatregelen is niet gepresenteerd, omdat niet alle gegevens beschikbaar zijn.

Opvolging

Op 2 juli 2019 is het IBO-rapport "Luchtkwaliteit" met de kabinetsreactie aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ De aanbevelingen van het IBO worden in de uitvoeringsagenda van het **Schone Lucht Akkoord** meegenomen.² Conform de aanbevelingen van het IBO wordt in die agenda gestuurd op de grootste potentiële **gezondheidswinst**, de inzet op **internationale samenwerking**, de **integratie** van luchtkwaliteit met **ander beleid**, het vergroten van **bewustzijn** en eigenaarschap bij burgers en de **monitoring** van de gezondheidsindicator. In mei 2022 is de uitvoeringsagenda van het Schone Lucht Akkoord geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen zijn het toevoegen van een aantal pilots, de verdere invulling van de themagroep mobiliteit en bij mobiele werktuigen de samenhang met Schoon en Emissieloos Bouwen.

Schets beleidsopties

Maatregelen	PBL of IBO ²⁶	PM2,5 Min	PM2,5 Max	NO ₂ Min	NO ₂ Max
Particuliere Houtstook		0,100	0,510	0,004	0,016
Uitfasering VR en CR houtkachels ²⁷	PBL	0,016	0,129	0,001	0,008
Aanscherpen Ecodesign eisen houtkachels (EU)	PBL	0,009	0,009	0,000	0,000
Beperken gebruiksduur open haarden ²⁸	PBL	0,008	0,040	0,001	0,003
Verbod op houtstook in de bebouwde omgeving	IBO	0,067	0,332	0,002	0,005
Industrie		0,016	0,045	0,030	0,060
Aanscherping emissie-eisen biomassaketels	IBO	0,001	0,015		
Aanscherping emissie-eisen industrie (BBT-BREF-laag)	IBO	0,015	0,030	0,030	0,060
Landbouw		0,066	0,114		
Minder jongvee	PBL	0,000	0,001		
Emissie-eisen rundveestallen	PBL	0,008	0,011		
Emissie-eisen pluimveestallen	PBL	0,007	0,013		
Mestinjectie zandgrond	PBL	0,012	0,012		
Minder kunstmestgebruik	PBL	0,002	0,002		
Meer mestverwerking (met vervanging kunstmest)	IBO	0,006	0,013		
Inkrimping van de veestapel via warme sanering ²⁹	IBO	0,031	0,062		
Verkeer en mobiliteit		0,080	0,118	0,658	1,051
Uitfaseren diesels zonder roetfilter (via verhoging MRB) ³⁰	PBL	0,002	0,002	0,013	0,013
Kilometerheffing	PBL	0,011	0,011	0,078	0,078
Maximum snelheid 120 km/u (respectievelijk 100 km bij maximale ambitie)	PBL	0,002	0,002	0,009	0,009
Sloopremie tweetakt brommers en scooters	PBL	0,000	0,000	0,000	0,000
30 procent minder bestel-/vrachtovervoer	IBO	0,003	0,008	0,045	0,090
Snelheidsverlaging zeeschepen	PBL	0,002	0,004	0,011	0,022
Retrofit binnenvaart	PBL	0,011	0,011	0,067	0,067
NO _x heffing luchtvaart	PBL	0,002	0,002	0,020	0,020
Uitbreiden retrofit binnenvaart (50-100 procent)	IBO	0,005	0,010	0,114	0,228
Zero emissie binnenvaart 2030 (nieuwe schepen)	IBO	0,004	0,008	0,016	0,032
Walstroom zeehavens	IBO	0,007	0,014	0,091	0,182
Zero emissie groundoperations luchthavens	IBO	0,007	0,007	0,020	0,030
Totaal		0,238	0,748	0,518	0,847

¹ Kamerstukken II, 2018-2019, 30 175, nr. 340.

² Kamerstukken II, 2020-2021, 30 175, nr. 373.

Toeslagen deel 1 (2019)

Hoofdrapport - Kabinetsreactie

Samenvatting

- Dit IBO onderzoekt hoe de toeslagen beter kunnen worden aangesloten op het **doenvermogen** van burgers en hoe het aantal en de hoogte van **terugvorderingen en nabetalingen** kunnen worden verminderd.
- Het IBO werkt ca. 40 bouwstenen uit om de **zekerheid** en **begrijpelijkheid** te verhogen en om de **verantwoordelijkheidsverdeling** tussen de burger en de overheid aan te passen. Uit de bouwstenen zijn vier beleidsvarianten samengesteld.

Opvolging

Op 11 november 2019 is het IBO-rapport “Eenvoud of maatwerk: Uitrusten binnen het bestaande toeslagenstelsel” aan de Tweede Kamer aangeboden. De kabinetsreactie op dit eerste deel werd samen met de reactie op het eerste deel op 30 april 2020 aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Voor overige opvolging, zie [Toeslagen deel 2](#).

Schets beleidsopties

Beleidsvariant	Budgettaire effecten in mln. euro's
Basisvariant	300
Variant A: Afstappen van het actuele inkomen	600
Variant B: Veel meer hulp van de overheid	Ten opzichte van de basisvariant treedt een besparing op door de overstap op een inkomensbegrip zonder aftrekposten (circa € 0,8 mld.). Daartegenover staat onder meer een intensivering in de huurtoeslag (€ 0,7 mld) door de lineaire afbouw vanaf WML.
Variant C: Eenvoudiger toeslag op basis van reeds bekende informatie	600
Variant D: Toeslag achteraf op basis van maandinkomen	300